

Tankesprang - Etablering av KSM er kanskje den viktigste saken for å sikre Skåtøys fremtid vi har gjort i de siste tiårene. Den altoverskyggende utfordringen vi står over for nå er å få tilflytting av barnefamilier til øya vår, før vi bokstavelig talt dør ut. Her trengs nye tankesprang og kreativitet.!

Tor D

September 2023 nr 148

Skåtøy Flaskepost

epost: skatoy.flaskepost@gmail.com
mobil: 90678830

KRAGERØSKJÆRGÅRDEN MONTESSORISKOLE Første Skoledag

Første klasse (f. v.): Finbo Ellegård, Luna Helen Salvatore Ljosland, Aksel August Flom Mylius, Elise Halvorsen Haugland, Hannah Emilie Stabell-Ruste, Ulrikke Brendryen, Pia Helle Farstad, Agnes Maria Myrland-Lysholm, Olav Kårstad Eidsvold, Faten Alhassan.

Det var en spent gjeng som startet sin aller første skoledag på Kragerøskjærgården montessoriskole, med et godt tak i hånden til mamma eller pappa.

"Det er så hyggelig å ta imot hele 57 elever på Skåtøy dette skoleåret!"

Skoleleder Maria Dietrichson Borkhus, sammen med resten av personalet ved KSM, ønsket nye og gamle elever velkommen til skolestart på Skåtøy i strålende sol og yrende liv på skoleplassen.

Alle gamle elever og de ansatte markerte skolestarten med "Vi"-sangen, før førsteklassingene ble ropt opp sammen med resten av barna på skolen.

Dette skoleåret er det 10 elever som starter på 1. trinn ved KSM. I tillegg er det seks nye elever som har sin første skoledag på andre trinn på montessoriskolen.

"Det er sikkert mange som er veldig spente og som kanskje har gru-gledet seg litt til denne dagen, det er helt naturlig. Vi voksne på skolen er spente også, og vi gleder oss til å bli kjent og til å dele mange spennende skoledager med dere", sa Borkhus da hun ønsket velkommen til skolestart.

Maria Borkhus

INNTAK SKOLEÅRET 24/25 OG ÅPEN DAG ved Kragerøskjærgården montessoriskole

INNTAK SKOLEÅRET 24/25

Førelde/foresatte kan nå søke om skoleplass ved KSM for sine barn for neste skoleår.

Det er åpent for alle å søke om skoleplass, og skoletilbudet er gratis. Søknaden er ikke bindende. Ordinær skoleskys fra/til Kragerø og andre øyer er gratis.

For skoleåret 24/25 er det ledige plasser på 1., 4., 5. og 6. trinn.

Søknadsfristen er 1. november 2023.

ÅPEN DAG PÅ SKÅTØY

Vi inviterer alle interesserte til åpen dag på skolen tirsdag 17. oktober mellom kl. 16:30 - 18:00.

Kanskje du har barn som begynner på skolen de neste årene, eller er interessert og vil komme og se hvordan vi har det?

Vi vil gjerne vise dere skolen vår og hvordan vi jobber her - stikk innom da vel!

Påmelding ved henvendelse til skolen på telefon 90 73 28 44 eller til post@kragero-montessori.no.

Er du nysgjerrig og vil vite mer om KSM?

Kontakt oss gjerne for en prat, og mer informasjon finner du på www.kragero-montessori.no

Bildet over viser resten av gjengen på KSM som ved skolestart i år utgjør 57 elever.

Jeg tror alle vi som bor her gleder oss over montessoriskolen på Skåtøy.

Spesielt oss pensjonister bør kanskje spørre seg om vi kan bidra litt med vår kunnskap og erfaring om lokale forhold til skolens daglig drift?

I en verden preget av miljøutfordringer, naturtap, krig, matberedskap osv. tror jeg nærhet til og forståelse av naturens muligheter og begrensninger, for å skaffe oss mennesker alt vi trenger for et godt liv på en bærekraftig måte, bør være en svært viktig del av barnelærdommen.

Når vi var barn lærte vi om dette på naturlig vis utenom skolen, fordi det alltid var en eller annen foreldre, besteforeldre, onkel, tante eller familievenn som drev med primærnæring. I praksis er dette nå overlatt til skoler som ofte er langt unna både natur og primærnæring.

Om vi kaller dette et skolefag, er det åpenbart mer praktisk enn teoretisk. KSM har de siste par år drevet litt med skolehage på sin parsell på «Grønne Havet» og skolen ser at dette er nyttig lærdom. Imidlertid er det utfordringer, de fleste av dagens lærere mangler god praktisk kunnskap om dyrking av mat, og en skolehage trenger selvfølgelig stell og oppfølging i ferien for at elvene skal få brukbare resultater av det dyrker.

Kanskje vi pensjonister på en eller annen måte bidra litt mer til dette? Uansett er det fint å se at mange elever synes det er interessant og gøy og grave å dyrke, og en glede å se hvor stolte de er over årets kjempestore vakre solsikker som nå pryder skolehagen.

Tor D

Sørvisprisen 2023

Etter et halvt års drift høster Skåtøy Kafe mange lovord fra både fast boende, våre sommergjester, og andre Skåtøyvenner.

Derfor er det hyggelig å se at lokalavisa KV har nominert Skåtøy Kafe sammen med Byggmakker Kragerø og Circle K Kalstad som kandidater til andre delfinale i kampen om årets «Sørvispris» i Kragerø.

I førsterunden gikk Smauet seirende ut av kampen sammen med GB Auto og Kragerø bibliotek.

Sørvisprisen er på kr 25 000, som skal gå til velferdstiltak i den aktuelle bedriften.

Synes du som jeg at gjengen på Skåtøy Kafe fortjener en klapp på skulderen for det de har oppnådd på svært kort tid, kan du jo stemme de videre til finalen ved å sende en mail til lokalavisa: stemme@kv.no innen **2. oktober**.

Vi husker med glede årene da Martin og Helena, før de åpnet

Smauet, drev Skåtøy Kafe. Det hadde vært morsomt å få Charlotte, Susanne og Jan, sammen med Martin og Helena, med i det gode selskap i kampen om finalen.

Smauet

Vi som har vært hyppige gjester på Skåtøy kafe i år har møtt gjengen fra Smauet flere ganger på Skåtøy kafe i våres.

Det er hyggelig å se at; det er der de går ut, når tiden tillater den slags før sommersesongen.

Kanskje det ikke spiller så stor rolle hvem som da vinner finalen? Begge er gode ambassadører for trivsel og det gode liv, godt forankret i livet i de små forhold

Send din stemme i dag mens du husker det til: stemme@kv.no

Tor D

Forum for tankesprang?

På Skåtøy vinteren 2015 tok Ottar Monsen og Rune Vatne initiativ til dette forumet, og først ut med sine tanker var Rune Vatne, 14 mars på kafeen.

Om forumet skriver Ottar Monsen: «Et rom for store vyer, tanker om de nære ting og de fjerneste spørsmål. Åpent for alle som tenker store tanker på en liten øy».

Fra Alf Cranners kjære og kjente vise; *Din tanke er fri*, lyder andre vers:

Jeg tenker hva jeg vil, mitt ønske bestemmer.

I stillhet blir det til i ukjente drømmer.

Min tanke og lengsel vil bryte hvert stengsel.

Og slik vil det alltid bli: Min tanke er fri !

Tankens kraft skal ikke undervurderes: Ordtaket sier; Jeg tenker, altså er jeg; Og en verden uten stadig nye tanker er utenkelig.

All byutvikling, eller som for Skåtøy stedsutvikling, av både stort og smått starter alltid på en eller annen måte som en tanke hos en enkeltperson. Veien fra et slikt stort eller lite tankesprang til praktiske resultater i form av endringer eller utvikling er oftest lang og kronglete.

På forhånd er det vanskelig både å se om resultatet blir godt eller dårlig, og ikke minst hvordan prosessene må styres

underveis, for at en tanke skal lede til et godt resultat.

Om byutvikling

I flere sammenhenger har jeg tidligere ment og skrevet mye om byutvikling og tankene bak denne for Kragerø by. Kort oppsummert tror jeg at tankene bak, i alt for stor grad har vært preget av; jo større prosjekt jo bedre er det; samarbeid med en eller noen få store investorer er best; eiendomsutviklere med milliardomsetning er de som vet best hva folk trenger og vil ha; osv.

Resultatet av slike tanker i de siste 30-40 årene ser vi nå så altfor tydelig.

Kvalitetene i den rare lille byen, som både vi fastboende og sommergjester er glad i, fortreges og innestenges av den ene firkanta betongkladeisen i vannkanten etter den andre.

Vi sager vel egentlig over den grønne greina vi sitter på?

Trenden ser ut til å fortsette med et sjønært stort parkeringshus plassert foran Kragerø kirke. For å fullbyrde overgrepet mot kirke og minnepark med et «jævlig» parkeringshus, ønsker kirken selv å bygge et hus ved siden av, som minner om «djevelens» forgård.

Mye tyder derfor på at vi verken kan stole på presteskap eller øvrighet etter hvert som byutviklingen går sin gang i

Kirkebukta og i resten av Kragerø!

Heldigvis har vi så langt i stor grad unngått en tilsvarende stedsutvikling på Skåtøy, men betyr det at vi verken har tenkt eller utviklet oss?

I et par generasjoner har de fleste små lokalsamfunn i Norge og i resten av verden sloss mot dominerende trender som sentralisering, stordrift og urbanisering.

Det er en kamp mot vindmøller som erfaringsmessig lokalsamfunnet taper. For de kjempende oppleves da kampen mot vindmøller som fåfengt, negativt og trist. Ergo er strategien feil i tankegodset som ligger bak, det er mye bedre og kjempe for noe enn mot noe, og utfordringen blir da å tenke ut hva vi skal kjempe for. Forsøker et lokalsamfunn i utkantstrøk å strebe etter stedsutvikling ved mer urbanisering er dette ofte ødeleggende for lokalsamfunnet, slik vi ser mange eksempler på i Kragerø by og flere andre steder. Det er helt feil hvis vi på Skåtøy tror at mer urbanisering gjør at vi kan konkurrere med Oslo om tilflytning av unge barnefamilier med hang til storbyliv.

Det hevdes at grunnlaget for et godt lokalsamfunn kan karakteriseres av tre B-er; Bolig, Barn, Butikk.

På Skåtøy mangler vi Butikk. Når det gjelder Boliger og Barn er det også dårlig stell, det er alt for få unger her og 4

mulighetene for barnefamilier til å leie eller skaffe seg bolig er begrenset. En faktor er press på «vanlige» boliger fra både feriefolk og pensjonister, som også har funnet ut at på Skåtøy er et flott å bo.

Det er ikke noe galt med pensjonister, men den altoverskyggende utfordringen for sikre at Skåtøy skal forbli et trivelig lokalsamfunn, er å få flere barn boende på øya! For å løse denne utfordringen trenger vi sårt de gode tankesprangene for Skåtøys beste.

Å leve i en boble

Thomas Seltzer har engang uttalt: «Å tenke utenfor boksen er enkelt. Å tenke innenfor boksen, det er det som er vanskelig». De fleste Skåtøyboere synes at øya vår er et slags paradys for oss, vi lever i en slags Skåtøyboble vi finner trivelig, trygg og god, og vel verdt å ta vare på. Tenker vi utenfor boblen er det fort gjort å snuble, for eksempel gå i fellen ved å tenke passivt:

Før vi får flere arbeidsplasser i kommunen er det umulig for unge mennesker å flytte hit.

Siden politikerne sier at de ønsker fastboende i skjærgården må de iverksette tiltak slik at det skjer. Andre feller er å tenke for aktivt eller

ekspansivt (utenfor boblen).

En motocrossbane, eller i det minste en bane for stisykling, i det kupert Skåtøyterrenget gjør øya attraktiv for unge mennesker.

En stor campingplass for husvogner og bobiler gir jobbmuligheter for unge mennesker.

Hvorfor ikke bygge et SPA-hotell med ferieleiligheter, golfbiler, vannskutere, Beach Club og paraplydriker akkurat som på Stabbestad?

Disse og lignende tiltak vil etter mitt syn ødelegge de paradisiske tilstander inni den Skåtøyboblen vi setter så pris på.

Tankesprang utenfor boblen er lett, men har altså stor risiko for å ødelegg de kvaliteter vi verdsetter så høyt ved å bo på Skåtøy.

Vi trenger rammer og begrensninger før vi realiserer tankesprang. Dette er vanskelige både å beskrive, se og forstå, og preget av hårfine marginer og nyanser. Et illustrativt eksempel på dette er tankespranget bak etablering av Skåtøy Kafé og Galleri i år 2000. I starten var mange lokale skeptiske til hvordan dette ville gå, men skepsisen snudde snart til entusiasme, og kafeen ble til vår møteplass, og folk snakket om en ny tidsregning på Skåtøy, før og etter kafeen.

Hvor skjør entusiasmen blant oss lokale var så vi da kafeen i 2016 ble solgt

til såkalte profesjonelle aktører. Etter et par år var møteplassen og kafeen vi var så glade i, fremmedgjort, ødelagt og tatt fra oss. Heldigvis ble kafeen solgt igjen i 2023 og i løpet av noen uker fikk vi da kafeen og møteplassen vår tilbake når kafeen igjen kom på lokale hender.

(Før alt kom på plass med lokale nye eierne verserte et lite tankesprang om at et lokalt bredt folkeaksjeselskap burde kjøpe kafeen).

For at et tankesprang skal være vellykket lokalt må det være lokalt forankret, inne i Skåtøyboblen, og med en bred lokal forankring.

Kan vi lære noe av andre.

Velforeningene i skjærgården har flere ganger invitert folk med erfaring fra utvikling av andre lokalsamfunn, hvorav jeg nevner er par.

Kosterøyene på svenskekysten.

På 1990 tallet gjorde en sosialantropolog en større studie av muligheter for stedsutvikling der. Det var et krav at han måtte bo der et års tid mens studien foregikk. En rekke enkle jordnære praktiske tiltak for å sikre og øke bosetning der ble identifisert, og studien ble presentert for skjærgårdens velforeninger i et møte på Jomfruland på 1990 tallet:

Ved ansettelse av fergemannskap burde det være et krav at disse skulle bo ute på 5

øyne, og fergene skulle starte derfra med første rute om morgenen og returnere dit med siste rute om kvelden noe som er det naturlige reisemønster for øyfolk. Nærhet til brukerne skulle gi øyfolk bedre forståelse, eierskap, sikkerhet og beredskap ifm. fergedriften.

Etableringstilskudd til ny virksomhet var mest effektivt hvis kvinnearbeidsplasser, også små på deltid ble etablert. Erfaringen var at kvinner ofte starter i det små og dermed fikk man mest igjen for tilskuddsmidlene. Og ble kvinnene boende på øya fulgte menn med på lasset og skaffet seg arbeide på egen hånd.

Fastboende som hadde hus og tomt på øyene måtte enkelt få løyve til å sette opp et lite nybygg for sikre ekstra inntekter fra mindre næringsvirksomhet og utleie.

Næroset

Grenda Næroset i Ringsaker kommune kjempet, som på Skåtøy, for å beholde barneskolen på 1990 tallet.

Noen ildsjeler laget 28. november 1999 kl. 14:14 fristaten Næroset, med lokal regjering og det hele, tuftet på verdiene: Humor, Fantasi, Galskap og Mot. Målet var å beholde skolen, stoppe fraflytting og øke tilflytting.

En ildsjelene ble invitert hit for å presentere fristaten sin tidlig på 2000 tallet.

Et morsomt prosjekt å var å bygge **de ukjente tanker tårn** for å stimulere til nytenking og tankesprang. (se kart på side 7) Næroset fikk mye oppmerksomhet en periode, men var kanskje litt for avhengig av en enkelt ildsjel? Skolen ble berget i første omgang, men i 2022 var det slutt for grendeskolen med sine 50 elever.

På tross av tenketårn, lokal dugnasånd og entusiasme forfalt den kommunale skolen både materielt og trivselsmessig.

Omtrent slik var det med skolen på Skåtøy også fram mot 2011.

Noen tankesprang på Skåtøy

Et skjedde da to mødre med barn i snart skolepliktig alder stilte seg selv spørsmålet, skal vi starte en privatskole? De var lei av å kjempe mot vindmøller, og i 2012 var prosjektet i gang.

På Skåtøy satt vi trolig en norgesrekord i hvor raskt vi klarte å starte kommunenes første privatskole.

Dette skjedde fordi noen først tenkte tanken; vi hadde tilstrekkelig kunnskap og kapasitet til å lede et slikt prosjekt på dugnadsbasis; og ikke minst vi fikk hele øya med på det med entusiasme, dugnad og finansiering; og vi skal heller ikke underslå en god porsjon flaks.

Du verden hvor mye mere givende og morsomt det var for øya å kjempe for nyetablering, i stedet for mot nedlegging. Etter 10 års drift har vi ikke oppnådd så stor tilflytting til øya som vi håpet, men det er et faktum at vi har fått noe tilflytting av barnefamilier både til øya og til kommunen, og vi har tilsvarende hindret noe fraflytting.

Det beste er at vi har glade fornøyde barn på en levedyktig, attraktiv og alternativ skole, i et lokalmiljø nær natur og sjø, noe som gagnar både oss lokalt og hele kommunen, og tiltaket er innenfor Skåtøyboblen.

Et annet tankesprang som er verdt å nevne var ideen fra årtusenskiftet om å arrangere en god gammeldags vise-festival på Skåtøy. Her var vi så heldig at en av nestorene i norsk visemiljø også var Skåtøypatriot, som mer eller mindre bodde her, og han kom med i prosjektet fra starten av. Snart var viseklubben «Skåtøy - Sangpoetenes møtested» og «Skåtøy Vise- og Poesifestival» på plass. 6

Igjen engasjerte hele øya seg dugnad for ledelse og gjennomføring av festivale, konserter og andre arrangementer hele året. Det bidro både til lokal trivsel og kafeens drift. Festivalen vokste utrolig raskt og Skåtøy ble et varemerke i norsk kulturliv både regionalt og sentralt, noe som ble godt tatt imot og verdsatt i norsk miljø rundt sang og poesi.

En satsing på kulturtiltak i denne størrelsesorden var nytt og nesten helt ukjent på øya, men du verden hvor gøy og lærerikt det var for oss, og det ga oss mange store uforglemmelige opplevelser.

Spesielt festivalledelse var i største laget for hva man kan forvente gjort på dugnad. Det ble vurdert om festival og lignende aktiviteter burde kommersialiseres, utvides og dermed skape lokalt arbeid.

Men man tok ikke risikoen, men valgte heller å nedskalere festivalen. Og etter 15 år og med noe dugnadsslitasje ga vi oss på topp.

Nå trengs tankesprang for å få barnefamilier til å flytte hit!

Det skjer på Skåtøy

Kafeen er nå høståpen i helgene

Fredag fra 15 til 21 (Vi serverer pizza)
Lørdag fra 12 til 21 (Kjøkken - 13 til 18)
Søndag fra 12 til 18 (Kjøkken - 13 til 17) —
NB!!!! sjekk hjemmeside for endringer

Velkommen

Følg kafeen på **Facebook** og **Instagram** om endringer og om ting dukker opp.

Møteplassen Skåtøy kafe.

Kafeen ønsker innspill fra oss innfødte og andre Skåtøyvenner om temaer, arrangementer og aktiviteter som kan bidra til at kafeen blir vår møteplass hele året.

Tor D

Velkommen til Huskestua på Lokalet

Første treff **2.okt kl 17.00**

Grethe viser gamle og nyere bilder.

Deretter **23.okt, 13.nov, 4.des.**

Skåtøy Kirke

Gudstjenester i Skåtøy kirke.

Søn 8. okt.. kl. 1130 Gudstjeneste med gullkonfirmantfest.
Prest: Pål Wirkola. Offer til menighetsarbeidet.

Velkommen Skåtøy menighetsråd!

Lokalet på Skåtøy - høstprogram (følg med på Facebook?)

- Først ut er høst dugnad **23.september kl 11.00**. Lett bevertning etter endt jobbing. Mer info kommer på Lokalet sin Facebook gruppe.
- Det blir lynlotteri **fredag 27.okt** med fine høstkasser med mye snadder oppi som gevinst.
- Julemessa er planlagt til søndag **26.november**, mer info kommer etterhvert.
- Det er yoga med Charlotte på **tirsdager**.

Hilsen styret i Stiftelsen Skåtøylokalet

KONTINGENT 2023 SKÅTØY VEL

Disse er sendt ut nå og hvis du savner denne så oppgi følgende til undertegnede via e-post til hkh@kros.no:

- Navn, - Adresse, - Tlf, - Epostadresse

OBS! Minner om at KID må brukes ved betaling og VIPPS fungerer ikke.

Hans Kristian Høyvarde - kasserer

Andre helårs tilbud, klikk på **blå tekst**)

Filtmakeriet på Skåtøy May Hvistendal (se hjemmeside)

Catering Solutions Helleseng (se hjemmeside)

Eidkilen Bakeri (se facebook, sesongdrift)

Sjekk hjemmeside for detaljer: www.skatoiyifarta.no

Sjekk på nett? Tidligere Flaskeposter? Skole?

